

FAÚ
FINANČNÍ
ANALYTICKÝ
ÚŘAD

VÝROČNÍ ZPRÁVA 2022

Vážení čtenáři,

s potěšením si Vám dovoluujeme předložit Výroční zprávu o činnosti Finančního analytického úřadu za období roku 2022. Tato zpráva přináší informace o naší činnosti v uplynulém roce a definuje i naše priority a směřování v období následujícím.

Statut finanční zpravodajské jednotky České Republiky nám bohužel opět neumožňuje seznámit Vás se všemi konkrétními výsledky našich aktivit, zejména s detaily a informacemi z prověřovaných případů, neboť nedílnou součástí naší činnosti je povinnost mlčenlivosti o většině skutečností, se kterými pracujeme. Věříme však, že obsažené informace pro Vás budou i tak přínosem, a jako drobnou kompenzaci Vám i letos nabízíme několik zajímavých anonymizovaných příběhů na základě skutečných kauz, které náš úřad řešil.

Rok 2022 byl charakteristický výrazným nárůstem objemu činností napříč spektrem všech agend vykonávaných Finančním analytickým úřadem. Opětovně došlo nejen k razantnímu nárůstu počtu přijatých oznámení o podezřelých obchodech, ale zejména k enormnímu nárůstu agendy mezinárodních sankcí v souvislosti s vypuknutím válečného konfliktu na Ukrajině. To vše za současných dozvuků pandemie COVID-19 a plnění mimořádných úkolů vyplývajících z předsednictví v Radě Evropské unie.

I přesto jsme se ctí dostáli všem povinnostem, které jsou na nás kladeny na úseku ekonomické ochrany státu, v oblastech boje proti praní špinavých peněz, financování terorismu i provádění mezinárodních a národních sankcí. A to nejen díky přijatým adekvátním opatřením ve smyslu změny organizační struktury a částečnému personálnímu posílení, ale především díky enormnímu pracovnímu nasazení a obětavosti všech pracovníků Finančního analytického úřadu. Za to jim právem patří velké poděkování. Stejně poděkování patří za kvalitní spolupráci i všem našim tuzemským a zahraničním partnerům.

Jsme přesvědčeni, že se i do budoucna stejným způsobem vypořádáme se všemi svěřenými povinnostmi, ale i s úkoly a profesními výzvami, které před námi nově vyvstanou.

Ing. Jiří Hylmar

ředitel Finančního analytického úřadu

ÚVOD	01
ANALYTICKÁ ČINNOST	03
Strategická analýza	07
Zneužití virtuálních aktiv	11
Mezinárodní spolupráce	13
Financování terorismu	14
PŘÍBĚHY Z PRAXE FAÚ	16
MEZINÁRODNÍ A NÁRODNÍ SANKCE	24
DOZOROVÁ ČINNOST	29
MEZINÁRODNÍ AKTIVITY A LEGISLATIVNÍ ČINNOST	34
Legislativní činnost	35
Poskytování informací podle zákona o svobodném přístupu k formacím	37
Soudní řízení	38
Předsednictví ČR v Radě EU v oblasti AML/CFT	39
Výbor Moneyval a hodnocení České republiky	41
Projekt „Zvyšování efektivity režimu boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu v České republice“	43
PERSONÁLNÍ SITUACE – SYSTEMIZACE	47
Materiálně-technické zajištění	50
HOSPODAŘENÍ FAÚ	51
Výdaje	52
Příjmy	53
KONTROLA ČINNOSTI FAÚ	54
PLÁN ÚKOLŮ PRO ROK 2023	55
FAÚ V ČÍSELNÝCH HODNOTÁCH	56
KONTAKTY	57

ÚVOD

Finanční analytický úřad (FAÚ) vznikl a byl zřízen k 1. lednu 2017 a plně navazuje na činnost odboru 24 Ministerstva financí. Vznik FAÚ byl reakcí na výsledky čtvrtého kola hodnocení výboru Moneyval, pro zvýšení nezávislosti a samostatnosti finanční zpravodajské jednotky v České republice.

Činnost FAÚ je plně stabilizovaná a jako nedílná součást resortu Ministerstva financí. FAÚ plní funkci finanční zpravodajské jednotky (FIU – Financial Intelligence Unit) pro Českou republiku v souladu s mezinárodními standardy (především tzv. doporučení FATF – Financial Action Task Force) a Směrnicí Evropského parlamentu a Rady, o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, a je podřízen Ministerstvu financí.

FAÚ je účetní jednotkou, přičemž jeho příjmy a výdaje jsou součástí rozpočtové kapitoly Ministerstva financí. FAÚ dále plní úkoly na úseku vnitrostátní koordinace provádění mezinárodních sankcí za účelem udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti, ochrany základních lidských práv a boje proti terorismu, k jejichž dodržování je Česká republika zavázána na základě členství v Organizaci spojených národů a v Evropské unii.

FAÚ v souladu se zákonem č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu („AML zákon“), řídí ředitel, jehož výběr, jmenování a odvolání se řídí zákonem o státní službě. FAÚ při své činnosti uplatňuje taková organizační, personální a jiná opatření, která zaručují, že s informacemi získanými při jeho činnosti podle zákona nepřejde do styku nepovolaná osoba.

Rok 2022 byl plný profesních výzev, a to jak na národní, tak i mezinárodní úrovni. Z let předchozích se do roku 2022 přenesly problémy v kontextu pandemie COVID-19, které se FAÚ dotkly po stránce provozní i odborné. Další výzvou bylo České předsednictví v Radě Evropské unie a z toho vyplývající mimořádné úkoly, se kterými se FAÚ musel vypořádat. Jedním z nejtěžších úkolů však bylo zvládnutí enormního nárůstu agendy na úseku vymáhání dodržování mezinárodních sankcí v souvislosti s vypuknutím vojenského konfliktu na Ukrajině. V této souvislosti bylo třeba ve velice krátkém čase operativně přizpůsobit organizaci práce velké části zaměstnanců FAÚ. Následně došlo k personálnímu posílení FAÚ, byly provedeny nezbytné změny organizační struktury a aktuálně lze situaci hodnotit jako stabilizovanou, nicméně stále na hranici kapacitní únosnosti.

Mimo zmíněné mimořádné úkoly FAÚ standardně pracoval převážně s oznámeními podezřelých obchodů přijatými od povinných osob, prováděl kontrolní a regulační činnost, naplňoval legislativní úkoly, poskytoval právní stanoviska a plnil i veškeré další povinnosti uložené mu platnou právní úpravou.

Rok 2022 lze tedy hodnotit jako období enormní zátěže, která na FAÚ dopadla, ale zároveň je možné konstatovat naplnění poslání FAÚ, který se s popsavými výzvami vypořádal.

ANALYTICKÁ ČINNOST

Prvořadým úkolem Finančního analytického úřadu je ochrana finančního systému České republiky před jeho systémovým zneužitím k praní peněz a financování terorismu. FAÚ je v této oblasti plně zodpovědný za efektivní a funkční nastavení systému opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a proti financování terorismu.

A magnifying glass is positioned over a table of financial data. The table has four columns of numbers, with the magnifying glass focusing on the second and third columns. The numbers are in a light blue font on a white background.

5,345.00	654,567.00		
16,164.00	10,776.00		
3,423.00	34,423.00		
2,342.00			
3,423.00	23,423.00		
234,423.00	234,233.00		
31,423.00	534,457.00	45,573.00	442,344.00
14,772.00	14,772.00	14,772.00	14,772.00
16,392.00	16,392.00	16,392.00	16,392.00
15,168.00	15,168.00	15,168.00	15,168.00
58,680.00	58,680.00	58,680.00	58,680.00
13,704.00	13,704.00	13,704.00	13,704.00
15,924.00	15,924.00	15,924.00	15,924.00
51,000.00	51,000.00	51,000.00	51,000.00
46,884.00	46,884.00	46,884.00	46,884.00
37,872.00	37,872.00	37,872.00	37,872.00
3,955,000.00	2,580,255.00	1,835,094.00	88,520.00

Současně s touto regulatorní kompetencí je FAÚ i zásadním výkonným článkem systému, jelikož je příjemcem všech detekovaných podezřelých obchodů. Prvotní detekce podezřelých obchodů je zákonodárcem sice svěřena širokému okruhu povinných osob, zejména bankám, ale i celé řadě dalších zákonem vymezených subjektů, nicméně vlastní operativní analýzu a následnou distribuci závěrů analytických šetření příslušným orgánům veřejné moci provádí výhradně FAÚ.

Analytická činnost je tak základní a nejdůležitější činností FAÚ, jejímž cílem je verifikace prvotních podezření detekovaných povinnými osobami za současného obstarání dalších informací nezbytných pro rozhodnutí o dalším postupu. Kromě informací od povinných osob může FAÚ pro potřeby svého šetření dožadovat informace od Policie ČR, orgánů příslušných ke správě daní, zpravodajských služeb a dalších orgánů veřejné moci.

Za účinné nástroje je třeba rovněž považovat přístupy do širokého spektra evidencí a registrů, efektivní vytěžování otevřených zdrojů a výměnu informací se zahraničními finančními zpravodajskými jednotkami. Výsledky šetření je třeba efektivním způsobem distribuovat oprávněným recipientům, tedy zejména orgánům činným v trestním řízení, správčům daně, zpravodajským službám, zahraničním finančním zpravodajským jednotkám, dozorčím úřadům a dalším. Pro zajištění efektivity distribuce je nezbytná neustálá komunikace a sdílení strategických informací s těmito partnery.

V případech blokace finančních prostředků ze strany FAÚ je prioritou šetření práv dotčených subjektů a vždy je postupováno bez zbytečného prodlení. V praxi se faktická průměrná délka blokace pohybuje v rozmezí dvou až tří dnů, a to v závislosti na složitosti konkrétního šetření.

Maximální délka blokace finančních prostředků ze strany FAÚ v případě podání trestního oznámení může dosáhnout maximálně šesti pracovních dnů, z toho maximálně tři dny jsou určeny pro šetření FAÚ a další maximálně tři dny pro rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení k postupu dle trestního řádu. Tyto lhůty nebyly v roce 2022 (stejně jako v letech předchozích) překročeny. Případná další blokace finančních prostředků se již odehrává např. v režimu trestního řádu ze strany orgánů činných v trestním řízení.

6 145

PODNĚTŮ
k provedení
šetření

FAÚ v roce 2022 přijal 6 145 oznámení podezřelého obchodu (OPO), tedy podnětů k provedení šetření ve smyslu zákona č. 253/2008 Sb. Jedná se o nejvyšší počet OPO v historii FAÚ, kdy počet přijatých oznámení roste již třetím rokem v řadě (od roku 2020). Oproti roku 2021 se jedná o 8% nárůst, pro srovnání - nárůst v roce 2021 dosáhl 17 % a v roce 2020 19 %. Nejvýznamnější skupinou povinných osob ve smyslu § 2 zákona č. 253/2008 Sb. co do počtu podaných oznámení již po mnoho let zůstávají banky.

911

TRESTNÍCH
OZNÁMENÍ

Se zvýšeným počtem přijatých oznámení o podezřelém obchodu koreluje i vyšší počet Finančním analytickým úřadem podaných trestních oznámení o 78 % v celkovém počtu 911 a stejně tak ve vyšším počtu podaných trestních oznámeních se zajištěním finančních prostředků o 114 % v celkovém počtu 660.

2,606

miliardy Kč
ZAJIŠTĚNO

Celkový objem zajištěných finančních prostředků dosáhl 2,606 mld. Kč, přičemž i zde došlo oproti roku 2021 k 29% nárůstu.

Mimo trestních oznámení byly na základě zákonného zmocnění poskytnuty ve smyslu ustanovení § 32 zákona č. 253/2008 Sb. informace:

- Generálnímu finančnímu ředitelství ve 2 239 případech;
- Generálnímu ředitelství cel ve 205 případech;
- Policii České republiky v 614 případech;
- dalším oprávněným příjemcům v 380 případech.

Strategická analýza

Rok 2022 opět přinesl rekordní počet oznámených podezřelých obchodů a potvrdil tak trend z posledních let.

Nejvýznamnější skupinou povinných osob, co do počtu podaných oznámení, již po mnoho let zůstávají banky. V této souvislosti je třeba uvést, že mimo oznámení od povinných osob ve smyslu AML zákona FAÚ pracuje ve vymezených případech i s podněty dalších subjektů.

Ozbrojený konflikt mezi Ukrajinou a Ruskem mimo jiné významně ovlivnil rapidní nárůst cen energií a zasáhl tak tuzemskou ekonomiku ve všech oblastech a vrstvách společnosti. Problémy s růstem cen byly dále umocněny rostoucí inflací. Tedy v covidových letech nastartovaný zvýšený zájem o investice např. do cenných papírů, kryptoměn atd., přes internetové a mobilní kanály a sociální sítě rostoucím spektrem investorů, kteří často postrádali potřebnou odbornost či opatrnost, ve snaze minimalizovat negativní ekonomické dopady událostí v roce 2022, podpořil podvodné aktivity zahraničních i tuzemských kriminálních skupin a jednotlivců.

Kryptoměny byly častým prostředkem pro legalizaci výnosů z trestné činnosti. Vojenská agrese doprovázená uprchlickou vlnou, která zasáhla i ČR, se projevila v několika oblastech: v podvodných aktivitách pracovních agentur zaměstnávající cizince, v toku finančních prostředků do a přes ČR z neznámých zdrojů a v neposlední řadě zvýšeným objemem podezřelých obchodů se strategickými komoditami – vojenským materiálem a materiálem dvojího užití.

Jak bylo naznačeno výše, na stále se zvyšujícím počtu OPO se dominantně podílely případy související s různými formami podvodného jednání s navazujícím praním peněz, což nadále odpovídá typu hrozeb s vysokou nebezpečností identifikovaných ve 2. kole procesu národního hodnocení rizik. Tento trend lze očekávat i v následujícím roce.

Konkrétně lze uvést tyto způsoby podvodného jednání:

- investiční podvody zahrnující nabídku investic do zahraničních cenných papírů, ať už prostřednictvím zahraničních, nebo i tuzemských (ne)registrovaných finančních zprostředkovatelů;
- investiční podvody zahrnující nabídku investic do virtuálních aktiv a cizích fiat měn, včetně získání neoprávněného online přístupu do internetového bankovníctví s následným vyvedením finančních prostředků z účtu;
- investiční podvody zahrnující nabídku investic do komodit a nemovitostí;
- podvody v souvislosti s nabídkou zboží na Internetu, na inzertních portálech a e-shopech;
- tzv. CEO podvody – neoprávněná změna bankovního účtu pro inkaso fakturované částky, jež zahrnuje i neoprávněný přístup k IT prostředkům oběti;
- zasílání fingovaných informací o nároku na různé druhy státní finanční podpory jak občanům ČR, tak ukrajinským uprchlíkům;
- vylákání informací o platební kartě poškozeného včetně tzv. CVV kódu nezbytného pro provádění neoprávněných internetových plateb.

Výše uvedené bylo často realizováno za zneužití metod sociálního inženýrství, phishingových, vishingových a dalších obdobných útoků.

Oproti předchozím letům byl v roce 2022 zaznamenán zvýšený počet oznámení podezřelých obchodů poukazujících na hotovostní výběry přes ATM z bankovních účtů majitelů pocházejících ze zemí bývalého SSSR. Výběry byly prováděny často v řádech minut po připsání na účet. Zdrojem byly mnohdy finanční prostředky neznámého původu v zahraničí nebo z účtů společností poskytující služby pracovních agentur.

Mimo popsaných jednání, týkajících se manipulací s finančními prostředky neznámého původu na účtech fyzických osob, představuje nadále dlouhodobý problém fenomén tranzitních účtů a obchodního financování se znaky zakrývání původu finančních prostředků s neprokázaným predikativním trestným činem spáchaným v zahraničí. Zákonnými nástroji se daří FAÚ tato jednání detekovat, nicméně stále zůstává velmi problematické tyto případy dále řešit a úspěšně dořešit v následném trestním řízení. S tímto jednáním je spojená vysoká rizikovost daná miliardovými objemy transferovaných transakcí přes český finanční systém.

Další významná část oznámených podezřelých obchodů se týkala daňových deliktů, a to zejména v oblasti daně z přidané hodnoty. I v tomto případě se jedná o dlouhodobý trend.

Novým rostoucím trendem mimo daňovou problematiku v oblasti povinných odvodů bylo v roce 2022 neplacení odvodů zdravotního a sociálního pojištění pracovními agenturami zaměstnávajícími cizince, v rámci kterého dochází ke škodám v řádech miliard korun.

Detekované způsoby praní peněz nadále odpovídají trendům z posledních let:

- zneužití podnikatelských bankovních účtů v České republice coby tranzitních pro přeshraniční bezhotovostní převody prostředků získaných trestnou činností tuzemsku i zahraničí;
- zneužívání virtuálních aktiv, elektronických peněženek a služeb elektronických platebních bran;
- zneužití bankovních účtů založených na falešnou či odcizenou identitu, a to zejména pokud se týče bankovních účtů otevřených online prostřednictvím tzv. vzdálené identifikace při zakládání bankovního účtu;
- investice výnosů z trestné činnosti páchané v České republice i v zahraničí do tuzemských nemovitostí;
- zneužívání služeb nabízených poskytovateli platebních služeb malého rozsahu;
- přimísení výnosů z trestné činnosti k legálnímu podnikání;
- zneužití hotovostních transakcí.

V oblasti procesu národního hodnocení rizik FAÚ v roce 2022 realizoval plnění dvou významných úkolů. První vycházel z usnesení Vlády ČR ze dne 14. července 2022 pod č. 598, kterým byl schválen Akční plán prevence a boje proti praní peněz a financování terorismu. Předložení vyhodnoceného Akčního plánu je plánováno v termínu do 31. prosince 2023. Ve druhé polovině roku 2022 také došlo k zahájení přípravných prací na hodnocení rizik financování šíření zbraní hromadného ničení v ČR, které vychází z revidovaných standardů FATF reagujících na zesilující finančně bezpečnostní hrozby. Pro účely vyhodnocení proliferačních rizik byla vytvořena meziresortní expertní skupina, zahrnující všechny zainteresované subjekty. Zpracování zprávy z tohoto procesu, shrnující všechny relevantní zjištění a příslušná doporučení, je plánováno do konce roku 2023.

Zneužití virtuálních aktiv

V roce 2022 řešil Finanční analytický úřad celkem 429 případů, v rámci kterých bylo, jako technika praní peněz nebo financování terorismu, zjištěno zneužití virtuálního aktiva, nebo bylo z obsahu šetření zřejmé, že se zneužitím virtuálního aktiva souvisí.

Pro srovnání - v roce 2021 bylo evidováno celkem 291 případů, v roce 2020 případů 143 a v roce 2019 případů 130. Z celkového počtu 6 145 řešených případů v roce 2022 se tak segment zneužití kryptoměn podílí 429 případy, tedy 7 %, což je oproti předchozím letům výrazně vzrůstající tendence.

Ze 429 řešených případů došlo ke zjevně prokázanému zneužití kryptoměn pro ML/FT v 328 případech. Z toho ve 278 případech bylo podáno trestní oznámení a ve 212 případech byly zajištěny finanční prostředky v rámci podaného trestního oznámení.

Z celkového počtu podaných trestních oznámení FAÚ tak segment zneužití virtuálních aktiv představuje podíl cca 27,9 %, což signalizuje vzrůstající trend, a s téměř třetinovým podílem všech podaných trestních oznámení se tak virtuální aktiva stávala v roce 2022 často užívaným nástrojem k legalizaci výnosů z trestné činnosti. Tyto výnosy, stejně jako v předchozím roce, pocházely v roce 2022 nejčastěji z kybernetické trestné činnosti, resp. z trestné činnosti prováděné v rámci kybernetického prostředí.

Ve druhé polovině roku vzrostl počet případů kompromitace elektronického bankovníctví po vylákání citlivých bankovních údajů či údajů k platební kartě poškozeného metodami phishingu, vishingu a obdobných, doplněné o využití metod sociálního inženýrství.

Cílovým místem pro směnu virtuálních aktiv bylo v roce 2022 jednoznačně zejména metodou P2P transakcí nejčastěji prostředí zahraničního obchodníka Binance.com.

Lze tak konstatovat, že oproti předchozímu roku došlo opět k výraznému nárůstu poměru výstupů ve směru k trestním oznámením. Tato skutečnost odráží často zmiňovaný trend přesunu některých segmentů trestné činnosti do kyberprostoru, rozhodně však vypovídá o narůstajícím trendu využívání virtuálních aktiv jako nástroje legalizace výnosů z trestné činnosti, který, dle dosavadních zjištění, lze predikovat i v následujících letech.

Za pozitivně významný posun lze považovat fakt, že ze strany povinných osob, které se zabývají službami souvisejícími s virtuálním aktivem (typicky směnárny virtuálních aktiv), bylo oznámení o podezřelém obchodu zasláno v 98 případech.

Mezinárodní spolupráce

Stejně jako v předchozích letech, tak i v roce 2022 byla operativní mezinárodní spolupráce neoddílnou součástí analytické činnosti. Nic se nezměnilo na skutečnosti, že případy praní peněz, zejména v těch nejzávažnějších formách, probíhaly velmi často přeshraničně, přičemž k přesunům legalizovaných peněžních prostředků či k jejich finálnímu umístění byly využívány platby či jiné obchody do/ze zahraničí.

Mezinárodní spolupráce i nadále zůstává oblastí, které je věnována mimořádná pozornost jak na poli legislativním, tak i v praktické rovině. Především na evropské úrovni dochází průběžně k výraznému zvyšování efektivity mezinárodní spolupráce, a to zejména pokud jde o kvalitu a rozsah sdílených informací a rychlost informační výměny. Tento fenomén je důsledkem legislativního tlaku v rámci Evropské unie a rovněž výsledkem dlouhodobé snahy mezinárodních uskupení působících v oblasti AML mezinárodní spolupráce (Egmontská skupina finančních zpravodajských jednotek, FATF, Moneyval a další).

Vedle stále se zvyšující frekvence vzájemné výměny informací v různých formách (dotazy, spontánní informace aj.) je patrná zejména vzrůstající kvalita výměny informací, participace v rámci mezinárodních společných analytických týmů (tzv. JATs) a uplatňování blokačních institutů na mezinárodní úrovni.

S ohledem na válečný konflikt na Ukrajině byla v souladu se společným postupem řady dalších států Egmontské skupiny přerušena výměna informací s finanční zpravodajskou jednotkou Ruské federace. Naopak z téhož důvodu došlo k zintenzivnění spolupráce s FIU Ukrajiny, kdy se jednalo zejména o výměnu informací týkajících se majetku osob, proti nimž je na Ukrajině vedeno trestní řízení v souvislosti s válečným konfliktem.

Financování terorismu

Problematika financování terorismu je vedle legalizace výnosů z trestné činnosti další oblastí, která spadá ve smyslu zákona č. 253/2008 Sb. do věcné gesce Finančního analytického úřadu. Cílem činnosti FAÚ v této oblasti je zmírňování rizik spojených se zneužíváním tuzemského finančního i nefinančního sektoru subjekty zapojenými do financování teroristických, případně násilně extremistických aktivit.

Klíčovou v této oblasti zůstává spolupráce s úvěrovými institucemi, jež mají v ČR zdaleka největší klientské portfolio a robustní AML/CFT systémy v porovnání s jinými povinnými osobami. Na detekci transakčních aktivit indikujících možné podezření z financování terorismu se nezanedbatelně podílí také platební instituce.

V roce 2022 FAÚ řešil obdobný počet případů jako v předchozích letech. Jednalo se o informace pocházející jak od povinných osob, tak tuzemských bezpečnostních složek i zahraničních finančních partnerských jednotek. Typy šetřených případů a jejich počet nevybočuje z trendu posledních let. Převládající část případů souvisela s podezřením na financování islamistického terorismu s blízkovýchodní či západobalkánskou vazbou.

Šetření se týkalo jak tuzemských fyzických a právnických osob, tak cizinců, kteří jsou v ČR trvale usídlení, případně pro které byla Česká republika pouze tranzitní zemí. V rámci šetření nebyly detekovány peněžní toky přímo podporující islamistické či jiné teroristické organizace jako takové. Šetření souvisela s podezřením z finanční podpory jednotlivců s možnou vazbou na islamisticky radikalizované osoby či teroristické organizace.

Ve 14 případech pak bylo prováděno šetření z financování terorismu osob s možnou vazbou na konkrétní teroristické blízkovýchodní organizace. Problematiku financování terorismu také

ovlivnil ozbrojený konflikt na Ukrajině. V průběhu roku 2022 FAÚ zaregistroval případy týkající se financování jednotlivců podezřelých z provádění aktivit, kvalifikovaných dle trestního zákoníku jako teroristické ve prospěch proruských, východoukrajinských separatistických územních celků.

Prováděná šetření vedla v jednom případě k podání trestního oznámení pro podezření z financování terorismu. Ve 49 případech bylo šetření ukončeno poskytnutím informace relevantním příjemcům z řad orgánů činných v trestním řízení či zpravodajských složek.

Nezastupitelným elementem pro činnost FAÚ v oblasti boje s financováním terorismu zůstává spolupráce se zahraničními partnerskými finančními zpravodajskými jednotkami a policejními a zpravodajskými složkami České republiky, a to ať už na bilaterální úrovni, nebo v rámci meziresortní pracovní skupiny.

PŘÍBĚHY Z PRAXE FAÚ

FAÚ se setkává
s pozoruhodnými případy.
Některé jejich příběhy Vám
předkládáme...

Drahý omyl

Na účet právnické osoby byla kreditována platba ve výši 5 000 000 Kč, která byla bezprostředně poté označena jako mylně odeslaná. Příjemce platby byl o této skutečnosti informován a byl požádán o vrácení zpět odesílateli. I přesto, že osoba jednající jménem právnické osoby věděla, že prostředky jí nepatří, je bezprostředně poté rozeslala na své další účty, zčásti je použila na úhradu svých závazků, k hotovostním výběrům a z velké části odeslala na účty své i rodinného příslušníka do zahraničí. Tímto svým jednáním se zřejmě tato osoba dopustila trestného činu zatajení věci, legalizace výnosů z trestné činnosti, případně dalších trestných činů.

Proto FAÚ oslovil zahraniční partnerské finanční zpravodajské jednotky ve státech, kam byly odeslány peněžní prostředky, se žádostí o blokaci takto zaslaných prostředků. Jejich část se podařilo spoluprací s partnerskými jednotkami zajistit a budou vyžádány orgány činnými v trestním řízení v rámci mezinárodní právní pomoci.

Kutna ještě nedělá mnicha

FAÚ v roce 2022 obdržel urgentní žádost od zahraniční partnerské finanční zpravodajské jednotky týkající se převodu finančních prostředků ve výši cca 3 mil. Kč ze zahraničí na účet vedený v ČR. Osoba - cizí státní příslušník - prodala v zahraničí nemovitost, kterou však nevlastnila. Na základě pozměněné fotografie na občanském průkazu se tato osoba vydávala za skutečného vlastníka nemovitosti a přes účet notářské úschovy byl uskutečněn převod kupní ceny (cca 3 mil Kč) na účet pachatele v zahraničí a poté na účet v ČR, který byl nově kvůli této transakci pachatelem založen na pobočce české banky poblíž státní hranice.

Zahraníční FIU požádala o součinnost v této věci a o zajištění finančních prostředků na bankovním účtu v ČR, neboť pocházely z trestné činnosti spáchané v zahraničí.

I přes uvedené podezřelá osoba stihla téměř polovinu finančních prostředků vybrat v hotovosti. Ze strany FAÚ bylo přistoupeno k blokaci zbylých finančních prostředků na předmětném účtu, neboť se jednalo o výnosy z trestné činnosti, dále bylo podáno trestní oznámení a vyrozuměna zahraniční partnerská finanční zpravodajská jednotka, již byly ze strany FAÚ poskytnuty kamerové záznamy pachatele obdržené z banky ke ztotožnění. Celkem bylo zajištěno cca 1,5 milionu Kč.

Není všechno zlato, co se třpytí

FAÚ detekoval mezinárodní transakční tok personálně propojených subjektů s podezřením, že jednotlivé fyzické osoby z řad statutárních orgánů právnických osob vědomě plnily v rámci hierarchie organizované skupiny určité činnosti, spočívající v organizaci a řízení procesů v rámci nabídky nákupu jedné z tuzemských digitálních měn, vykazující znaky podvodného jednání ve smyslu tzv. Ponziho schématu, a následně ve vyvádění značné části takto získaných finančních prostředků, které byly následně využity ke krytí osobních potřeb jednotlivých zainteresovaných osob, a to konkrétně k nákupu luxusních motorových vozidel a pořízení a vybavení luxusních zahraničních nemovitostí.

Ve věci bylo podáno trestní oznámení s tím, že mohlo dojít k vylákání finančních prostředků ve výši přesahující 400 mil. Kč., od několika tisíc tuzemských a zahraničních investorů.

Podezřelé osoby pronikly v rámci své kampaně do řady významných tuzemských i zahraničních medií, prezentovaly se audiencí u papeže Františka a dokonce i zorganizovaly seminář pod záštitou Senátu Parlamentu ČR, kterého se účastnila řada politiků, respektovaných ekonomů, zástupců významných státních organizací i obchodních společností či zvláštního velvyslance při OSN.

CEO fraud jako z učebnice

FAÚ v roce 2022 šetřil případ legalizace výnosů z trestné činnosti, kterého se mohla dopustit dosud neznámá osoba, která na základě podvodného e-mailu s pozměněnými platebními údaji vylákala pod záminkou úhrady faktury od polské společnosti 5 000 000 zł. Z této částky směřovalo cca 500 000 € na účet české obchodní společnosti, kde se FAÚ podařilo předmětné finanční prostředky zajistit.

V daném případě nebylo zřejmé, zda česká právnická osoba je přímo zapojena do trestné činnosti. FAÚ preventivně učinil opatření k zvýšenému monitoringu bankovních účtů dané právnické osoby. S odstupem několika měsíců byl jeden z bankovních účtů české společnosti kreditován částkou cca 250 000 €, která se rovněž stala předmětem šetření. S podporou mezinárodní spolupráce FAÚ zjistil, že kreditní platba byla podvodně vylákána. Výnos z trestné činnosti se podařilo zajistit v plné výši.

Tahle země není pro starý

FAÚ podal trestní oznámení na zástupce české obchodní společnosti pro podezření ze spáchání trestného činu lichvy. Její spolupracovníci, využívaje tísně, nezkušenosti a nižší finanční gramotnosti svých klientů, cíleně z řad seniorů, v rámci podomního prodeje poskytovali nebankovní půjčky, ve kterých výše půjček byly v hrubém nepoměru s celkovým závazkem vyplývajícím z úvěrové smlouvy. V důsledku závazků z těchto úvěrů pak mohlo u jednotlivých seniorů docházet i k existenčním problémům.

Obdarovaný starosta

FAÚ šetřil peněžní transakce, které byly realizovány na účtech starosty jedné středočeské obce, které mohly mít vazbu na poskytování půjček od fyzické osoby, která vlastní developerskou společnost.

Tato společnost v obci v minulosti realizovala stavební projekty. Momentálně developer v téže obci staví další domy.

Po vyhodnocení všech dostupných informací, analýze zájmových účtů fyzických a právnických osob, nebylo ze strany FAÚ s ohledem na skutečnost, že developerovi byla vrácena jen část vypůjčených peněz (byť s označením „doplatek půjčky“), nebylo možné vyloučit, že zbývající část mohla činit dar, respektive úplatek starostovi. Proto bylo v této věci podáno trestního oznámení.

Zneužití virtuálních aktiv

S rozvojem investování prostřednictvím P2P platform (Peer to peer, transakce mezi subjekty napřímo) dochází k velmi výraznému nárůstu počtu „šikovných“ osob, které tento způsob využívají k zastření původu podvodně získaných finančních prostředků, kdy na počátku je umístění nabídky na půjčku či výhodné zúročení investovaných prostředků (v online prostoru), přičemž může následovat „ověření identity“ žadatele o půjčku – poskytnutí dokladů, na které je založen „nový účet“ na jméno osoby žadatele/investora (samozřejmě bez jeho vědomí), jenž je dále využíván k přijímání plateb od P2P obchodníků a k následnému zaslání peněz ve prospěch společností obchodujících s kryptoměny, přičemž odcizené prostředky jsou převedeny do kryptopeněženky příjemce výnosu. U poškozených osob seniorského věku je tato forma obchodování ještě posunuta dále o online „pomoc“ útočníka s instalací nezbytné aplikace (anydesk) do počítače poškozeného, který je zároveň obratem zbaven svých přístupových práv ke svému elektronickému bankovníctví.

Katalogové podvody

FAÚ prováděl šetření ke společnosti, na jejímž účtu byly detekovány platby ze zahraničí, které měly, dle popisu, vazbu na služby v oblasti průmyslového vlastnictví, tedy za údajnou registraci patentů a ochranných známek.

Peněžní transakce byly realizovány v rozporu s podnikatelkou činností, která byla deklarována zástupcem společnosti při založení účtu. Jednalo se také o společnost s krátkou podnikatelskou historií, jejímž majitelem byla osoba, která patrně byla v pozici tzv. „bílého koně“. Jednalo se o osobu s nízkým intelektem, která na první pohled působila zmateným a velice zanedbaným dojmem. V bance několikrát požadovala výběr vysoké částky v hotovosti, číslo účtu společnosti však měla napsáno na listu papíru a na dotaz pracovnice banky nebyla ani schopna uvést název společnosti, pro kterou je účet otevřen a kterou fakticky vlastní. Do banky byla doprovázena třetí osobou, která ji, jako „majitele společnosti“ instruovala tak, aby z firemního účtu proběhly výběry vysokých částek v hotovosti. V souhrnu šlo o více než 1 mil. Kč.

Dalším provedeným šetřením FAÚ zjistil, že „majitel společnosti“ a další osoba, která jej v bance doprovázela, mohli být dále řízeni a instruováni další osobou či osobami, navíc v této věci byla nalezena i personální propojenost se společnostmi, které byly již v minulosti předmětem šetření FAÚ v obdobné oblasti. Finanční analytický úřad v dané věci znemožnil s inkriminovanými penězi dispozici a podal trestní oznámení.

Mezinárodní sankce

Záhy po zahájení ruské agrese proti Ukrajině obdržel FAÚ oznámení od banky, která vedla účty pro etablované fungující české společnosti, jejichž skutečným majitelem měla být osoba – poslanec Státní Domy Ruské federace - shodná s osobou na seznamu osob sankcionovaných dle Nařízení EU č. 269/2014.

FAÚ provedl z dostupných zdrojů (za současné nefunkčnosti Obchodního registru Ruské federace) zadokumentování majetkové struktury českých společností, z nichž vyplynulo zapojení sankcionované osoby a jejích blízkých rodinných příslušníků do majetkových struktur českých společností. Dále FAÚ obdržel informace, ze kterých vyplývalo, že majitelé společnosti činí kroky, které mohou vést k vyvádění aktiv společnosti, a to tím, že zřídí pobočku společnosti v zámoří. Na základě výsledků dalšího šetření pak bylo ve věci podáno trestní oznámení pro podezření ze spáchání trestného činu porušení mezinárodních sankcí.

Nevydařená kooperace v nadnárodní společnosti

Globálně působící společnost se sídlem v Německu, podnikající v potravinářském průmyslu, má pobočky v různých státech především v Evropě, čtyři v USA, a jednu v australském Melbourne.

Právě tato firma, která používá zcela jiný obchodní název než její mateřská společnost, se stala nechtěným aktérem příběhu odborně kvalifikovaného jako „CEO fraud“ či „BEC fraud“. V květnu roku 2022 kolem 9:20 hodin ráno melbournského času místní zaměstnankyně finančního oddělení firmy přijala telefonní hovor, v němž se jí volající řádně představil s tím, že je jedním z provozních ředitelů organizace, a se znalostí poměrů se dotazoval, zda je v práci paní Tania, manažerka obstarávající finanční agendu firmy. Poté zkroušeně prezentoval naléhavý problém, a sice vlastní opomenutí, a z toho vyplývající nezbytnost neprodleně zaplatit dodavatelské firmě v České republice za nákup automobilů. Pokud by se platba opozdila byť o jediný den, tak by bylo nutné uhradit kromě kupní ceny i citelné penále za porušení smluvních obchodních podmínek. S ohledem na časový posun, kdy v Evropě bylo zrovna před půlnocí, zatímco v Austrálii již probíhal běžný bankovní den, se nabízelo možné rychlé, praktické, a zejména technicky realizovatelné řešení, avšak nebylo s ním možné otálet. Volající následně e-mailem, který měl podobnou doménu jako mateřská společnost, odeslal do pobočky v Melbourne platební údaje k předmětné platbě dodavateli, přičemž zároveň prokázal znalost e-mailového účtu kanceláře v Melbourne.

Zaměstnankyním společnosti v Melbourne jméno a příjmení představovaného provozního ředitele nebylo známo, ale přesvědčila je jeho znalost podnikových poměrů včetně platebních metod, a zejména používání e-mailu, jenž byl podobný doméně patřící globální korporaci. Se závěrem, že se sice nejspíše nejedná o provozního ředitele v ústředí korporace či poboček v Německu, avšak může se jednat o manažera z jiné evropské země či USA, požadovanou urgentní platbu ve výši téměř 148 000 € včas poukázaly na cizí firemní bankovní účet.

Když pak po několika hodinách v Evropě započala běžná pracovní doba a v ústředí společnosti se dotazovali na předmětné transakce, byla odpověď frustrující. Bez stopy vděku jen údiv a výčitky. Jaképak urgentní platby? V ČR auta nekupujeme a kdo má být onen pán?

Plátce v Austrálii neprodleně kontaktoval svoji banku i tamní úřad pro kybernetickou bezpečnost, načež díky rychlé mezinárodní bankovní spolupráci se s přispěním FAÚ podařilo zablokovat alespoň menší část prostředků ve výši cca 28 700 € na cizích bankovních účtech. Bohužel lze konec popisovaného případu považovat za ten šťastnější.

Zneužívaná dětská konta

Stále častěji řešeným případem jsou situace, kdy ve prospěch dětských účtů nebo účtů třetích osob jsou připisovány transakce od různých podnikatelských subjektů, přičemž prostředky jsou z účtů ve většině případů vybírány v hotovosti. Příchozí transakce se týkají výdělečné činnosti osob, vůči jejichž majetku jsou uplatňovány exekuce. Tímto se mohou osoby v exekucích dopouštět maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, případně zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby.

Opravdu výhodné obchody s půjčkami?

Klientku jedné české banky zlákala na sociálních sítích nabídka na „výhodný obchod s půjčkou“. Na základě této nabídky si ve své bance vzala půjčku 800 000 Kč a tuto částku obratem přeposlala na účet údajných obchodníků na základě příslibu, že jí bude takřka obratem vrácena celá částka navýšená o úroky, což se, k jejímu překvapení, nestalo.

800 000 Kč totiž z jejího účtu putovalo na účet ženy, která svůj účet dala k dispozici neznámé osobě na základě nabídky na sociálních sítích, slibující přivýdělek za poskytnutí bankovního účtu. Díky včasnému zásahu pracovníků do transakcí zapojených bankovních institucí se FAÚ podařilo důvěřivé klientce podstatnou část jejích peněz vrátit.

Ponziho schéma stejně, ale jinak

Skupina osob vytvořila podnikatelský holding, který ovládal řadu dceřiných společností, které se prezentovaly podnikáním v realitách, stavebnictví a řadě dalších oborů. Celá skupina se prezentovala jako nezávislá investiční skupina, která prováděla vlastní investiční činnost s cílem minimalizovat rizika a maximalizovat zisky v oblastech, kterým rozuměla a ve kterých měla významný rozhodovací podíl.

Klientům nabízela možnost podílet se na vlastní investiční činnosti s možností vyplácení úroků měsíčně či ročně. Skupina prezentovala řadu článků, jejichž autory měly být osoby vystupující za investiční skupinu jako erudované osoby v oboru ekonomie. Zástupci skupiny se orientovali na starší osoby, snažili se získat jejich důvěru a nabízeli možnost investování do dluhopisů.

Postupně získali téměř devět set investorů, zejména z řad seniorů, kteří jim svěřili částku přesahující 230 mil. Kč. Tyto peníze však skupina neinvestovala, využívala je pro chod společnosti, její prezentaci, pro výplatu úroků, případně jistin investorům tak, aby bylo zachováno zdání, že firmy z holdingu spravují svěřené peněžní prostředky s péčí řádného hospodáře.

Významná část svěřených prostředků byla prostřednictvím spřízněných firem vyváděna pro osobní potřeby organizátorů podvodného jednání skupiny.

Celá skupina fungovala na principu tzv. Ponziho schématu - letadla. V souvislostech s podáním trestního oznámení bylo na účtech společností skupiny a osob podílejících se na podvodném jednání zajištěno 14,5 mil. Kč.

Stejná skupina osob založila v roce 2020 jinou společnost, která se prezentovala jako poctivý dodavatel energií pro občany České republiky a současně nabízela možnost investování do firemních dluhopisů. Společnost skutečně obchodovala s energiemi, avšak stěžejní část činnosti spočívala právě v prodeji dluhopisů, kdy společnost vydala prospekt a následně zahájila prodej dluhopisů, které byly nabízeny za účelem financování obchodování s energiemi, akvizic na energetickém trhu, apod.

Zástupci společnosti se opět orientovali na starší osoby, kterým nabízeli možnost investovat, a tyto osoby investovaly celkem skoro 40 mil. Kč. Peníze svěřené investory však skupina opět nijak neinvestovala, využívala je pro chod společnosti, její prezentaci, pro výplatu úroků. Významná část svěřených prostředků byla vyvedena pro osobní potřebu organizátorů podvodného jednání společnosti. Na účtech společnosti a osob podílejících se na podvodném jednání bylo v tomto případě zajištěno 13,4 mil. Kč.

MEZINÁRODNÍ A NÁRODNÍ SANKCE

V roce 2022 byla pro tuto agendu zcela určující únorová eskalace ruské agrese vůči Ukrajině. V reakci na ni Evropská unie postupně zpříšňovala mezinárodní sankce vůči Rusku a Bělorusku. Kvůli tomu bezprecedentně rostla náročnost jejich provádění.

V reakci na eskalace ruskou agresi vůči Ukrajině, Evropská unie (EU) přijala několik velkých balíčků, které razantně zpřísnily omezující opatření (neboli mezinárodní sankce) vůči Rusku a Bělorusku. Časová posloupnost přijímání sankčních balíčků byla následující: první 23. února, druhý 25. února, třetí 28. února a 2. března, tzv. compliance balíček 9. března, čtvrtý 15. března, pátý 8. dubna, šestý 3. června, sedmý 21. července, osmý 5. října a devátý 16. prosince. Podle informací, které má Finanční analytický úřad k dispozici, lze v roce 2023 očekávat další zpřísnování těchto sankcí.

Tím, jak docházelo k postupnému zpřísnování sankcí, bezprecedentně rostla náročnost jejich provádění. Rostla z hlediska kvantity (ke konci roku 2022 bylo na „protiruských“ a „protiběloruských“ sankčních seznamech zařazeno téměř 1 800 entit) i šíře.

Ke konci roku 2022 byla šíře sankcí bez nadsázky masivní.

V té době sankce spočívaly mimo jiné v následujících opatření:

- zákazu pohybu osob zařazených na sankčních seznamech na území EU;
- zmrazení majetku těchto osob a zákazu zpřístupnit jim majetek;
- zákazu exportu a importu široké škály surovin, zboží a technologií, včetně vojenského materiálu a zboží dvojího použití, a zákazu s tím spojené technické pomoci a financování;
- zákazu investic z veřejných prostředků;
- zákazu zadávat a plnit veřejné zakázky;
- zákazu vysílat určená ruská média;
- zákazech v oblasti pozemní, letecké i námořní dopravy;
- zákazech v oblasti kapitálových trhů a bankovníctví, včetně odpojení určených bank od systému SWIFT;
- imobilizaci aktiv Ruské centrální banky;
- zákazu přijímat od ruských entit vklady nad určenou výší;

- zákazu poskytovat ruským entitám určené služby, včetně účetnických a auditorských služeb, daňového poradenství, poradenských služeb pro podnikání, služeb pro svěřenské fondy, právních poradenských služeb, poradenských služeb v oblasti IT, služeb spojených s kryptoaktivy a architektonických a inženýrských služeb.

K 1. říjnu 2022 v reakci na růst náročnosti provádění sankcí vzniklo na FAÚ nové oddělení Mezinárodních a národních sankcí.

Nad rámec automatizovaných či poloautomatizovaných lustrací ve vztahu ke všem entitám, které byly zařazeny na sankční seznamy, Finanční analytický úřad v roce 2022 provedl více než 150 hloubkových šetření, zda se na danou entitu či na daný majetek přímo či nepřímo vztahují sankce.

Na základě těchto šetření pak Finanční analytický úřad vedl více než 50 správních řízení o zmrazení majetku nebo o jiném uplatnění sankcí. Jejich předmětem byly peněžní prostředky na bankovních účtech, pohledávky, cenné papíry, nemovitosti, podíly v obchodních společnostech, práva duševního vlastnictví, vozidla a další movité věci.

Finanční analytický úřad v roce 2022 vedl více než 100 řízení o poskytnutí výjimky ze sankcí.

Během roku 2022 Finanční analytický úřad prověřoval jednotky desítek podezření z porušení mezinárodních sankcí v přestupkové rovině. Případy, kde se podařilo nashromáždit dostatek důkazů k zahájení řízení o přestupku, jsou popsány dále. V ostatních případech šetření ke konci roku 2022 stále probíhalo.

V necelých 40 případech probíhalo šetření se sankčním prvkem na základě oznámení podezřelého obchodu podaného povinnými osobami.

Kromě výše zmíněných případů vedených formou správního řízení, případně šetření, se v roce 2022 Finanční analytický úřad rovněž zabýval téměř 700 případy, které řešil méně formalizovaným (mnohdy ovšem stejně věcně odborně náročným) postupem v podobě vydání stanoviska, zodpovězení kvalifikovaného dotazu apod. Mimo tyto případy vyřešené písemně Finanční analytický úřad poskytl řádově nízké stovky telefonických konzultací, a to především podnikatelům, jejichž činnosti se sankce dotkly.

Celkově platí, že oproti sankcím vůči Rusku a Bělorusku tvořily ostatní sankční režimy marginální část nápadu Finančního analytického úřadu. Většinou se jednalo o iránský a syrský sankční režim.

Finanční analytický úřad prováděl v oblasti mezinárodních sankcí také edukaci. Jeho pracovníci školili své kolegy z veřejné správy i zástupce podnikatelské veřejnosti a poskytovali písemné či telefonické konzultace. V neposlední řadě, návazně na kroky Rady bezpečnosti OSN, Finanční analytický úřad průběžně informoval prostřednictvím svých internetových stránek a zabezpečených kanálů o změnách v sankčních seznamech OSN.

Co se týče koordinace provádění sankcí, došlo v roce 2022 zejména k následujícím událostem.

Finanční analytický úřad zastupoval Českou republiku v sankční formaci pracovní skupiny Radů pro vnější vztahy (tzv. sankční RELEX) a ve dvou expertních skupinách Evropské komise.

Výrazným úspěchem českého předsednictví sankčního RELEXu, ve spolupráci se Švédskem a Evropskou službou vnější činnosti, bylo odsouhlasení dokumentu podrobně upravujícího postup každoroční revize sankčních předpisů tak, aby se v jejím průběhu metodicky reflektovaly aktuální poznatky o stavu provádění konkrétního sankčního režimu, včetně informací o způsobech obcházení a porušování sankcí.

V souvislosti s diskuzí o provádění zmrazovacích opatření v sankčních režimech reagujících na ruskou agresi, byl Finanční analytický úřad iniciátorem studie kofinancované Evropskou komisí a Radou Evropy, která se věnuje problematice zmrazování majetku právnických osob a entit ovládaných sankcionovanými subjekty.

Diskuze o problémech s prováděním sankcí EU a výměna dobré praxe probíhala i na dvou výše zmíněných expertních skupinách Komise.

Pro vnitrostátní koordinaci při provádění mezinárodních sankcí slouží českým orgánům Meziřesortní koordinační skupina pro provádění mezinárodních sankcí v České republice. Zřízena je při Ministerstvu financí a předsedá jí Finanční analytický úřad.

Při přijímání národních sankcí na základě sankčního zákona bude Finanční analytický úřad plnit roli člena Meziřesortní koordinační skupiny pro sankční seznamy, v níž Ministerstvo zahraničních věcí projedná návrh na zařazení na sankční seznam před tím, než jej podá vládě. Jakmile vstoupí národní sankce v život, bude je Finanční analytický úřad provádět na základě stejného zákona (č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí) – a tedy stejným postupem – jako mezinárodní sankce.

Kromě multilaterální spolupráce v rámci Meziřesortní koordinační skupiny pro provádění mezinárodních sankcí v České republice provádí Finanční analytický úřad vnitrostátní koordinaci také na bilaterální bázi. V roce 2022 tak, za účelem zefektivnění českého systému provádění sankcí, jednal a spolupracoval s desítkami státních orgánů, orgánů obcí a krajů, profesních komor, vysokých škol a podnikatelských svazů.

DOŽOROVÁ ČINNOST

Rostoucí význam rizikově orientovaného přístupu v dozorové činnosti FAÚ. Výše uložených peněžitých trestů vzrostla. Dozorová činnost FAÚ cílí na porušení povinností při prováděním mezinárodních sankcí.

Finanční analytický úřad vykonává vedle činnosti spojené s přijímáním a oznamováním podezřelých obchodů povinnými osobami také správní dozor nad plněním povinností těchto povinných osob, které jim vyplývají ze zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů (AML zákon). Dozorovou činnost ve smyslu § 35 AML zákona vykonává Kontrolní oddělení FAÚ, které je součástí právního odboru, a to vůči všem povinným osobám tzn. povinným osobám z finančního i nefinančního sektoru.

V souladu s § 35 odst. 1 AML zákona je finanční sektor předmětem sdíleného dozoru s Českou národní bankou a dozor v oblasti nefinančního sektoru je v oblasti hazardu sdílen též s Celní správou ČR, u relevantních povinných osob s Českou obchodní inspekcí. Nosnými pilíři dozorové činnosti FAÚ je kontrola povinných osob a vedení řízení o přestupku. V rámci dozorové činnosti jsou uplatňována zejména ustanovení AML zákona, kontrolního řádu, zákona o přestupcích a řízení o nich, správního řádu, zákona o provádění mezinárodních sankcí a zvláštních sektorových zákonů upravujících činnosti některých povinných osob (zákon o bankách, zákon o platebních službách, směnárenský zákon apod.).

Základním podkladem pro provádění kontroly povinných osob byl, stejně jako v předchozích letech, plán kontrol. Při jeho přípravě na rok 2022 bylo vycházeno z Pokynu ředitele FAÚ ze dne 31. ledna 2020, kterým se upravuje zjišťování informací pracovníků Kontrolního oddělení v rámci provádění kontrol a vedení správních řízení a dále z rizikově orientovaného přístupu, který bere v úvahu rizika odvětví a produktů, rizika distribučních kanálů, rizika specifická pro konkrétní povinné osoby a rizika spojená s bezpečnostní situací.

Několik subjektů bylo do plánu kontrol na rok 2022 zahrnuto také na základě konkrétních poznatků z oblasti boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu ve formě podnětů ke kontrole od analytického odboru FAÚ, Policie ČR či jiných správních úřadů. Plán kontrol na rok 2022 zahrnoval finanční instituce (banky, poskytovatele platebních služeb malého rozsahu, směnárný), i povinné osoby poskytující služby nefinančního charakteru (osoba oprávněná k obchodování s nemovitostmi, poskytovatel služeb spojených s virtuální aktivem, osoba oprávněná k obchodování s použitým zbožím, osoba poskytující služby pro právnické osoby nebo svěřenské fondy, provozovatel hazardních her a svěřenský správce). Naplánováno bylo provedení celkem 20 kontrol a dále také kontrolní nákupy u povinné osoby.

V rámci sestavování plánu bylo připravováno i provedení systémových kontrol, a to poskytovatelů služeb spojených s virtuálním aktivem. Nicméně vzhledem k tomu, že kontrolní oddělení obdrželo v průběhu roku 2022 požadavky na provedení kontrol u různých jiných typů povinných osob, byl počet takto plánovaných kontrol snížen a mimořádně tak byla do plánu kontrol zařazena sdílená kontrola s Celní správou ČR u provozovatele hazardních her, a dále pak vlastní kontrola FAÚ u dvou směnárna a u jedné úvěrové instituce.

V souvislosti s obrovským nárůstem agendy FAÚ v oblasti mezinárodních sankcí, a to konkrétně z důvodu provádění mezinárodních sankcí vůči Rusku a Bělorusku, došlo k odložení některých plánovaných kontrol a kontrolních nákupů na úkor naplňování agendy související se zmrazováním majetku, na který se vztahují mezinárodní sankce, a zahájení kontrol v oblasti provádění mezinárodních sankcí.

V této oblasti bylo zahájeno celkem 17 kontrol na dálku u úvěrových institucí, zda z jejich strany došlo ke splnění povinností vyplývajících z čl. 5g Nařízení Rady (EU) č. 833/2014 a čl. 1z Nařízení Rady (EU) č. 765/2006, které jim ukládá povinnost vyplnit a doručit FAÚ formulář, obsahující seznam vkladů nad 100 000 € držený běloruskými a ruskými státními příslušníky nebo fyzickými osobami, právníckými osobami či orgány s bydlištěm/sídlem v Bělorusku a v Rusku.

Plán kontrol byl upraven tak, aby se kontrolní pracovníci mohli zaměřit na subjekty oznámené (a to jak z vnějších, tak i vnitřních podání) s cílem co nejrychleji reagovat na informace o možném porušování povinností definovaných AML zákonem a dále pak reagovat na potřebu plnění agendy v oblasti mezinárodních sankcí ze strany FAÚ.

Za klíčový v této souvislosti považujeme fakt, že po provedení aktualizace plánu kontrol zůstal počet kontrol skutečně provedených ve výši 8, přičemž kontroly byly provedeny ve vztahu k jedné úvěrové instituci, 2 realitním kancelářím, 2 směnárnám, jednomu provozovateli hazardních her, jednomu účetnímu a jedné osobě oprávněné k obchodování s použitým zbožím v oblasti luxusních vozidel.

Z důvodu zabránění nadměrnému zatěžování kontrolovaných povinných osob spolupracoval FAÚ při sestavování plánu kontrol i s ostatními dozorovými orgány. Velmi důležitá je spolupráce s Českou národní bankou, která zahrnuje kromě předávání informací k plánovaným i mimořádným kontrolám rovněž pravidelná setkávání pracovníků obou dozorových orgánů.

Počet přestupkových řízení, která jsou vedena při zjištění porušení povinností stanovených AML zákonem, se pohybuje stále téměř na stejné úrovni. Jejich počet za rok 2022 v porovnání s rokem 2021 o tři řízení klesl, přičemž ve dvou případech byla přestupková řízení zahájena pro porušení povinností spojených s prováděním mezinárodních sankcí.

Typy povinných osob, se kterými bylo přestupkové řízení zahájeno a vedeno z důvodu porušování povinností v oblasti AML, byly ze dvou třetin (10) finanční instituce, přičemž nejčastěji se jednalo o směnárny, které byly potrestány za přestupek neplnění povinností při identifikaci a kontrole klienta (konkrétně za neprovedení identifikace klienta při kontrolních nákupech uskutečněných v předchozích letech).

Mezi potrestanými finančními institucemi byly také poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu (rovněž pro přestupek neplnění povinností při identifikaci a kontrole klienta) a banky. Zbývající přestupková řízení (4) byla vedena s nefinančními povinnými osobami, konkrétně s osobami poskytujícími realitní služby a provozovatelem hazardních her; v těchto řízeních byl opět nejčastěji projednávaným přestupkem přestupek neplnění povinností při identifikaci a kontrole klienta. Jedno přestupkové řízení bylo v roce 2022 vedeno i s fyzickou osobou, která je zaměstnancem povinné osoby, a to směnárny za přestupek spojený s porušením povinnosti identifikace klienta.

Z porovnání výše pokut uložených povinným osobám v roce 2022 s výší pokut uložených v roce 2021, je zřejmé, že v roce 2022 došlo k nárůstu o více než polovinu. Tato skutečnost je zapříčiněna snahou Kontrolního oddělení uložit pokuty v odrazující výši s výchovným efektem tak, aby se povinným osobám praní peněz nevyplácelo a byla zohledněna společenská škodlivost takového protiprávního jednání, která spočívá v umožnění zneužití finančního systému k legalizaci výnosů z trestné činnosti a k financování terorismu a nevytvoření podmínek pro odhalování takového jednání ze strany FAÚ a následně pak orgánů činných v trestním řízení.

FAÚ v tomto smyslu postupuje v souladu se záměrem zákonodárce, neboť novelou AML zákona byly od 1. ledna 2021 výrazně navýšeny horní hranice sazeb pokut, které mohou správní úřady za spáchání přestupků uvedených v části šesté AML zákona, uložit. Pokud není uložena pokuta ve stanovené lhůtě uhrazena FAÚ, je její vymáhání předáno příslušnému Celnímu úřadu.

Jako příklad závažného protiprávního jednání, které bylo postiženo vysokou pokutou lze uvést přestupkové řízení vedené s jednou z tuzemských bank. Banka, jako povinná osoba, má uloženu zákonnou povinnost odložit splnění příkazu klienta na základě rozhodnutí FAÚ a zamezit tak manipulaci s finančními prostředky na bankovním účtu. V tomto případě došlo k porušení této povinnosti, když výše uvedená banka, v rozporu s rozhodnutím FAÚ, umožnila klientovi z jeho účtu uskutečnit odchozí platby.

Součástí dozorové činnosti FAÚ je rovněž prověřování souladu systémů vnitřních zásad povinných osob s požadavky, které na ně klade AML zákon. Povinná osoba vypracuje systém vnitřních zásad, který je souhrnným dokumentem sdružujícím strategie, postupy a opatření povinné osoby v rozsahu, ve kterém provádí činnosti podléhající působnosti AML zákona podle ustanovení § 21 AML zákona a v zákonem stanovených případech ho zasílá povinně FAÚ.

Obdobně má povinnost udržovat tento dokument aktuální a při jakýchkoliv změnách FAÚ tento dokument doručit. Pro kompletnost je třeba připomenout, že systémy vnitřních zásad nemusí FAÚ zasílat všechny povinné osoby; některé mají tuto povinnost vůči České národní bance a některé tyto interní dokumenty nemusí dozorovým orgánům zasílat vůbec.

Počet zaslaných systémů vnitřních zásad na FAÚ se v roce 2022 oproti roku 2021 snížil. Tuto skutečnost přičítáme tomu, že od 1. ledna 2021, kdy vstoupila v účinnost novela AML zákona, která přinesla zásadní změny v klíčových ustanoveních, které bylo třeba promítnout do vnitřních norem povinných osob, se již situace stabilizovala.

V roce 2022 FAÚ zhodnotil celkem 83 systémů vnitřních zásad, z toho bylo 28 úvěrových institucí a 55 dokumentů připadá na ostatní typy povinných osob. V průběhu roku 2022 Kontrolní oddělení také pokračovalo v mezinárodní spolupráci s partnery z jiných států, když participovalo na setkáních zahraničních dozorových orgánů.

Došlo k personálnímu oslabení kontrolního oddělení, a to o jednoho zaměstnance, který se přesunul na plnění agendy mezinárodních sankcí v plném rozsahu a o dvě osoby, které byly dočasně převedeny na poloviční úvazek na agendu provádění mezinárodních sankcí, a to do konce roku 2022.

V říjnu 2022 došlo k odchodu jednoho zaměstnance ze služebního poměru, a to vedoucí kontrolního oddělení. K 31. prosinci 2022 tak kontrolní oddělení pracovalo v personálním složení, tj. jeden pověřený vedoucí, pět kontrolních pracovníků a jedno místo čeká na obsazení v rámci probíhajícího výběrového řízení.

MEZINÁRODNÍ AKTIVITY A LEGISLATIVNÍ ČINNOST

Válka na Ukrajině vedla k rychlé změně zákona pro efektivnější provádění mezinárodních sankcí. Předsednictví ČR v oblasti AML/CFT významně posunulo unijní AML balíček. Výsledky hodnocení ČR Výborem Moneyval v oblasti AML/CFT. Přínos mezinárodního projektu pro ČR.

Legislativní činnost

Pozornost a činnost Finančního analytického úřadu v legislativní oblasti byla v roce 2022 zaměřena na dílčí novelu zákona č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí a souvisejících právních předpisů, která nabyla účinnosti dne 1. září 2022 (vyhlášena ve Sbírce zákonů pod číslem 240/2022 Sb.).

Novela byla zařazena do plánu legislativních prací vlády na rok 2021 z důvodu nedostatků stávající právní úpravy plynoucí z aplikační praxe a nedostatků zjištěných ze zprávy 5. kola hodnocení ČR Výborem Moneyval. Zpracování novely však významně urychlila invaze Ruska na Ukrajinu. V této souvislosti totiž došlo k masivnímu rozšíření mezinárodních sankcí EU vůči Rusku a Bělorusku, k jejichž provádění v České republice slouží zákon č. 69/2006 Sb., jehož právní úprava se ukázala být k řádnému provádění nedostatečná.

Zákon č. 240/2022 Sb. změnil podobu zákona č. 69/2006 Sb. významným způsobem, a to zejména ve vztahu k rozšíření pravomocí FAÚ nebo Celní správy ČR, zavedení nové agendy a procesních norem zejména v těchto oblastech:

- prodej majetku, na který se vztahují mezinárodní sankce (§ 13b);
- zadržení majetku orgánem Celní správy ČR (§ 13a);
- zavedení povinného poplatku za správu majetku, na který se vztahují mezinárodní sankce (část pátá, § 17 a násl.);
- zápis a výmaz skutečností souvisejících s prováděním mezinárodních sankcí do vnitrostátních evidencí, zejména zmrazení majetku (Hlava II);
- trestnost pokusu přestupku při porušení povinností spojených s prováděním mezinárodních sankcí (§ 18 odst. 3).

Ve vztahu k provádění zákona o omezujících opatřeních proti některým závažným protiprávním jednáním zahraničních subjektů tzv. sankční zákon (zákon č. 1/2023 Sb.), jehož gestorem je Ministerstvo zahraničních věcí, dojde ke vzniku vnitrostátního sankčního seznamu, kdy se vůči osobám uvedeným na tomto seznamu uplatní sankční opatření stanovené v zákoně č. 69/2006 Sb., které může být různé povahy. Tím se rozšíří objem sankcionovaných subjektů, u nichž bude k provádění sankcí příslušný FAÚ. FAÚ bude také věcně příslušný k vedení přestupkového řízení pro porušování povinností spojených s prováděním vnitrostátních sankcí.

V průběhu celého roku 2022 poskytoval odbor Právní povinným osobám konzultace a zpracovával stanoviska k výkladu příslušných ustanovení AML zákona tak, aby byly odstraněny případné výkladové nejasnosti a sjednocena praxe v oblasti uplatňování opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu ze strany povinných osob. Novela AML zákona byla ze strany pracovníků Finančního analytického úřadu rovněž prezentována na řadě školení a přednášek určených pro jednotlivé typy povinných osob.

Poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

Finanční analytický úřad v souladu s ustanovením § 18 odst. 2 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o svobodném přístupu k informacím“), zveřejňuje následující údaje o své činnosti v oblasti poskytování informací podle tohoto zákona:

FAÚ v roce 2022 obdržel 23 žádostí o poskytnutí informace dle zákona o svobodném přístupu k informacím. Z toho 9 žádostem o poskytnutí informace bylo v plném rozsahu vyhověno. FAÚ vydal 14 rozhodnutí o odmítnutí žádosti o poskytnutí informace v souladu s ustanovením § 11 odst. 4 písm. e) zákona o svobodném přístupu k informacím.

Tyto žádosti o informace mířily na konkrétní úkony FAÚ při šetření podezřelých obchodů a dále na konkrétní úkony FAÚ a informace týkající se provádění mezinárodních sankcí. Proti žádnému z těchto rozhodnutí o odmítnutí žádosti nebylo podáno odvolání, k dnešnímu dni tak žádné z těchto rozhodnutí nedospělo do stádia soudního řízení.

FAÚ v roce 2022 neposkytoval žádné výhradní licence při poskytování informací ve smyslu § 14 b zákona o svobodném přístupu k informacím. FAÚ neobdržel žádnou stížnost na postup při vyřizování žádosti o informace dle ustanovení § 16a zákona o svobodném přístupu k informacím.

Pro úplnost uvádíme, že na základě ustanovení § 11 odst. 4 písm. e) zákona o svobodném přístupu k informacím může FAÚ jako povinný subjekt odmítnout poskytnout informace o své činnosti podle AML zákona nebo podle zákona č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí. Uvedeným ustanovením je reflektována specifická povaha činnosti FAÚ, když ten v souladu s ustanovením § 29c AML zákona plní funkci finanční zpravodajské jednotky České republiky.

Soudní řízení

Ve věci společnosti ELEKTRA PV s.r.o., v konkursu, IČO 452025520 (dále jen „žalobkyně“), došlo k ukončení soudního řízení, které bylo zahájeno dne 19. srpna 2016 na základě žaloby podané touto společností proti rozhodnutím Finančního analytického úřadu (v té době ještě Ministerstva financí), kterým usilovala o zrušení nezákonných rozhodnutí.

Rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 21. listopadu 2022, proti kterému již nebyl v rámci správního soudnictví přípustný opravný prostředek, došlo k zamítnutí kasační stížnosti žalobkyně a potvrzení pravomocného rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 28. června 2022 č.j. 9 Af 58/2016-211, který žalobu zamítnul. Došlo tak k vyslovení závěru, že rozhodnutí FAÚ, vydaná v červnu 2016 podle § 20 odst. 3 písm. b) zákona č. 253/2008 Sb. (tzv. blokační rozhodnutí), ve vztahu k žalobkyni v případě šetření podezřelého obchodu (tj. šetření pro podezření na legalizaci výnosů z daňové trestné činnosti nebo financování terorismu), jsou zákonná.

Předsednictví ČR v Radě EU v oblasti AML/CFT

V rámci předsednictví České republiky v Radě EU zajišťoval FAÚ, spolu s kolegy z Ministerstva financí (oddělení Obecná daňová legislativa), Ministerstva spravedlnosti (oddělení Civilního práva hmotného) a s kolegy ze Stálého zastoupení ČR při EU v Bruselu, předsednictví Pracovní skupině pro finanční služby a bankovní unii.

Na její půdě se již od poloviny roku 2021, v návaznosti na akční plán Evropské komise z května 2020, projednával ambiciózní legislativní balíček tzv. „AML balíček“ ve čtyřech oblastech s cílem zvýšit účinnosti boje proti praní peněz a financování terorismu, zejména prostřednictvím větší harmonizace platných pravidel a posíleného dohledu na úrovni EU. Pracovní skupina vedená ČR projednávala čtyři návrhy právních předpisů:

- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu (dále jen „AML nařízení“), kde se stanoví AML/CFT pravidla pro povinné osoby ze soukromého sektoru;
- návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o mechanismech, které mají členské státy zavést za účelem předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu (dále jen „6. AML směrnice“), kde se stanoví AML/CFT pravidla pro členské státy;
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje nový unijní Orgán pro boj proti praní peněz a financování terorismu a mění nařízení (EU) č. 1093/2010, (EU) č. 1094/2010 a (EU) č. 1095/2010 (dále jen „nařízení o AMLA“) a
- návrh revize nařízení Evropského parlamentu a Rady o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků a některých kryptoaktiv (dále jen „nařízení o informacích o převodech“).

Pokud jde o poslední zmíněný právní předpis nařízení o informacích o převodech, byl mandát Rady EU pro jednání s Evropským parlamentem schválen již za slovinského předsednictví, takže francouzské předsednictví mohlo zahájit trialogy, které se českému předsednictví podařilo v září 2022 úspěšně dokončit.

Hlavní úsilí českého předsednictví však spočívalo v práci na AML nařízení a 6. AML směrnici. Tyto dva vzájemně úzce provázané návrhy právních předpisů tvoří stěžejní základnu AML balíčku a přestože je projednávalo slovinské i francouzské předsednictví, nepodařilo se jim konvergovat k přijatelnému kompromisu. Český předsednický tým dokázal shromáždit a využít informace načerpané nejen během předchozích diskuzí, ale i následně na počátku jeho předsednictví se zaměřením na dílčí témata, a postupně předložil čtyři kompromisní verze návrhů těchto předpisů.

Zejména díky mnoha desítkám bilaterálních jednání se takto podařilo dospět k řešení přijatelnému pro všechny členské státy a dne 7. prosince 2022 byl na jednání COREPER II hladce schválen mandát Rady EU k návrhům AML nařízení a 6. AML směrnice. Je důležité zmínit, že díky aktivnímu zapojení do diskuzí již za předchozích předsednictví se i přes přísné dodržování neutrality předsednického týmu podařilo do návrhů prosadit většinu bodů české rámcové pozice.

U nařízení o AMLA byl částečný mandát Rady EU schválen již za francouzského předsednictví. V tomto návrhu však absentovalo určení sídla AMLA. Z rozsudku ve spojených věcech C-59/18 a C-182/18, rozsudku ve spojených věcech C-106/19 a C-232/19 a rozsudku ve věci C-743/19, jež se týkají sídla Evropského orgánu pro pracovní záležitosti a Evropské agentury pro léčivé přípravky, bylo jasné, že dosavadní proces umístování sídel decentralizovaných agentur EU založený na mezivládní bázi již do budoucna nemůže obstát, a že budoucí proces bude muset stavět na principech řádného legislativního postupu ve smyslu čl. 294 Smlouvy o fungování Evropské unie.

Český předsednický tým se tak zhostil role průkopníka v této věci a ve spolupráci s pracovníky Generálního sekretariátu Rady EU bylo diskutováno mnoho variant řešení. S ohledem na nutnost dosažení širší interinstitucionální shody v rámci procesu výběru sídla AMLA (Authority for Anti-Money Laundering and Countering the Financing of Terrorism) bylo nakonec přenecháno dokončení tohoto úkolu na švédském předsednictví.

Výbor MONEYVAL a hodnocení České republiky

Česká republika je členem Výboru expertů pro hodnocení opatření proti praní špinavých peněz a financování terorismu Rady Evropy (Výbor Moneyval) a zástupce FAÚ je v čele české delegace, kterou dále tvoří zástupce České národní banky a Ministerstva spravedlnosti. V únoru 2019 Výbor Moneyval zveřejnil zprávu z 5. kola hodnocení České republiky, které bylo zaměřeno na plnění mezinárodních standardů v oblasti opatření proti praní špinavých peněz a financování terorismu v rozsahu, které vyplývají z Doporučení Finančního akčního výboru (FATF) z roku 2012.

Výbor Moneyval ve zprávě z 5. kola hodnocení identifikoval nedostatky českého AML/CFT systému, na jejichž základě byla Česká republika zařazena do zesíleného procesu vyhodnocování plnění Doporučení FATF. Tento proces spočívá v trojím následném hodnocení, které na roční bázi průběžně zkoumá, jak se danému státu daří odstraňovat zjištěné nedostatky.

První následné hodnocení České republiky proběhlo v roce 2020 a druhé v roce 2021. V rámci procesu třetího následného hodnocení, který začal na počátku roku 2022, Česká republika reportovala dosažené zlepšení u konkrétních nedostatků a požádala Výbor Moneyval o zvýšení hodnocení v oblasti převozu hotovosti (doporučení FATF č. 32), aby tak dosáhla podmínek pro vynětí ze zesíleného režimu hodnocení. Konečné znění zprávy bylo publikováno dne 23. listopadu 2022.

Výbor Moneyval vyzdvihl opatření přijaté Českou republikou, na základě kterého jsou celní orgány oprávněny dočasně zadržet peněžní hotovost a převoditelné nástroje na doručitele při vstupu do Evropské unie nebo při jejím opuštění v případě, že existuje podezření, že mají souvislost s trestnou činností. Zvýšení hodnocení se však nepodařilo u tohoto doporučení dosáhnout z důvodu, že se dané oprávnění vztahuje pouze na vstup do Evropské unie nebo její opuštění a nikoliv na vnitřní hranice v rámci EU.

Podle Výboru Moneyval dosahuje Česká republika pokroku při odstraňování většiny technických nedostatků, které jí byly vytýkány ve zprávě z 5. kola hodnocení, přesto je však nutné vyvinout větší úsilí, aby Česká republika i nadále pracovala na jejich odstranění a na souladu svého právního rámce s Doporučeními FATF.

Především jde o oblasti cílených finančních sankcí týkajících se terorismu a jeho financování (doporučení FATF č. 6), cílených finančních sankcí týkajících se šíření zbraní hromadného ničení (č. 7), nových technologií (č. 15), převozu hotovosti (č. 32) a statistiky (č. 33), kde Česká republika dosahuje hodnocení „partially compliant“ (tj. částečně v souladu) a jedná se o druhou nejhorší úroveň hodnocení ze čtyř.

Na základě poslední hodnotící zprávy tak Česká republika i nadále zůstává v zesíleném sledovacím režimu. Vzhledem k tomu, že existuje velice reálné riziko, že by se Česká republika na základě stanovených kritérií mohla dostat do režimu CEPs (Compliance Enhancing Procedures), kdy by byla povinna podávat Výboru MONEYVAL častěji ve stanoveném harmonogramu podrobnou zprávu o krocích uskutečněných k dosažení souladu, přiklání se v tuto chvíli FAÚ k možnosti dobrovolného přihlášení se do 6. kola hodnocení Výboru Moneyval, což by dle stávajících procesních pravidel umožnilo se režimu CEPs vyhnout.

Projekt „Zvyšování efektivity režimu boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu v České republice“

Od poloviny roku 2020 byla Česká republika prostřednictvím FAÚ zapojena do projektu „Zvyšování efektivity režimu boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu v České republice“, který byl v rámci Programu na podporu strukturálních reforem realizován ve spolupráci s Radou Evropy.

Účelem tohoto původně dvouletého projektu, který byl prodloužen z důvodu pandemie COVID-19 do konce roku 2022, bylo pomoci České republice s odstraněním vybraných nedostatků v AML/CFT oblasti, a také podpořit aktivity a znalosti v oblasti financování šíření zbraní hromadného ničení (dále „financování proliferace“).

Financování proliferace je oblast, která aktuálně vyžaduje nastavení koordinace na národní úrovni tak, aby bylo dosaženo zmapování této problematiky a následně byl zajištěn efektivně fungující systém preventivních a represivních opatření napříč Českou republikou v boji proti financování proliferace.

Účelem projektu bylo také shromáždit materiály a know-how pro splnění povinnosti vytvořit národní hodnocení rizik v oblasti financování proliferace, které Českou republiku v nejbližší době čeká.

Experti Rady Evropy zpracovali a poskytli klíčové materiály pro tvorbu tohoto národního hodnocení rizik jako je metodika a pokyny (tzv. guidelines). Co se týká vybraných AML/CFT nedostatků, které jsou zaměřeny na:

- ML/FT rizika v oblasti licencování a vstupu na trh ve vztahu k vybraným povinným osobám;
- pochopení ML/FT rizik ze strany neziskového sektoru a
- právnické profese a vymezení jejich činnosti, kde mají statut povinné osoby, detekce ML/FT rizik spojených s touto činností,

došlo k vypracování studií ze strany expertů Rady Evropy. Hlavní zjištění a navazující doporučení

legislativního i nelegislativního charakteru, která se mnohdy opírají i o zahraniční zkušenosti, by mohla České republiky v některých ohledech pomoci účinně zlepšit rámcovou regulaci a zefektivnit systém fungování. Tento materiál bude využitelný také pro přípravu sektorových hodnocení rizik a tvorbu metodických pokynů pro povinné osoby v oblasti boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

V průběhu roku 2022 dostal FAÚ možnost rozšířit shora vymezený okruh o další dílčí témata v oblasti AML/CFT, kterým byla věnována ze strany expertů Rady Evropy pozornost, a u nichž došlo rovněž k vypracování studií. Jedna z těchto studií je zaměřena na realitní sektor, konkrétně na rizika praní špinavých peněz, kterým jsou realitní zprostředkovatelé a osoby, které v rámci své podnikatelské činnosti nakupují a prodávají nemovitě věci, při své činnosti vystaveni.

Dále je tato studie zaměřena na povinnosti, které těmto subjektům vyplývají z aktuálně platného a účinného znění AML zákona. Druhá studie je zaměřena na osoby poskytující služby spojené s virtuálním aktivem. Přestože jsou tyto osoby mezi tzv. povinné osoby dle AML zákona zařazeny již od 1. ledna 2017, povědomí tohoto sektoru o AML/CFT rizicích neodpovídá míře rizika, kterému jsou tyto osoby vystaveny. Studie je proto zaměřena nejenom na právní rámec a regulaci této oblasti, ale na jednotlivá rizika, opatření k jejich eliminaci a na jednotlivé kroky identifikace a kontroly klienta.

V rámci projektu byla v České republice v roce 2022 uspořádána řada seminářů a konferencí, na kterých byly prezentovány nejen výstupy expertů Rady Evropy, ale také edukační prezentace FAÚ. V březnu byla dozorčím orgánům v oblasti AML/CFT a dalším orgánům státní správy ze strany zástupců Rady Evropy podrobně představena metodika pro zpracování národního hodnocení rizik financování proliferační.

Prezentace byla zaměřena na jednotlivé nástroje pro sběr a analýzu dat a na již existující typologie financování proliferační a konkrétní případové studie. Na toto setkání následně navázala konference „Rizika a trendy financování proliferační – řešení aktuálních výzev“ uskutečněná v dubnu, na které se sešli zástupci relevantních českých institucí, ale také zástupci dalších členských států Evropské unie, jako je Chorvatsko, Francie, Německo, Lotyšsko, Portugalsko, aj.

Konference byla velmi přínosná s ohledem na mezinárodní platformu pro širší výměnu relevantních informací a sdílení aktuálního stavu a osvědčených postupů na úrovni Evropské unie při identifikaci a řešení rizik spojených s financováním proliferační. V této části projektu byli významným způsobem zapojeni zástupci Ministerstva zahraničních věcí a Ministerstva průmyslu a obchodu.

Vzhledem ke skutečnosti, že praxe nejenom na národní úrovni, ale zejména na úrovni mezinárodní, poukazuje na výraznou zranitelnost právnických profesí, které jsou čím dál častěji vystaveny rizikům praní špinavých peněz a financování terorismu, byla významná část projektu zaměřena právě na advokáty a notáře, kteří jsou tzv. povinnými osobami dle AML zákona.

V rámci projektu tak vznikly dva dokumenty, a to studie zaměřená na rozsah činností, při kterých jsou advokáti a notáři považováni za povinné osoby dle AML zákona, a dále metodika zaměřená na jednotlivé kroky identifikace a kontroly klienta a podávání oznámení o podezřelých obchodech. Právě tyto oblasti a s nimi související příslušná ustanovení AML zákona způsobovaly profesním komorám i jednotlivým příslušníkům těchto komor časté výkladové nejasnosti.

Aby tyto studie odpovídaly požadavkům z praxe, byli do procesu jejich zpracování zapojeni zástupci České advokátní komory a Notářské komory ČR. Tyto studie společně s metodikami vytvořenými přímo profesními komorami pro jejich členy budou tvořit užitečný a efektivní právní rámec pro účinný postup advokátů a notářů při plnění povinností dle AML zákona. Studie, včetně právní úpravy a regulace boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu v Německu a Francii, byly experty z Rady Evropy v listopadu prezentovány na semináři určeném pro zástupce profesních komor a jejich členy.

Závěr roku a současně závěr projektu byl věnován realitnímu sektoru. V prosinci proběhl seminář určený právě zástupcům realitního sektoru, na kterém byl prezentován nejenom český AML/CFT právní rámec, ale zejména zahraniční zkušenosti expertky Rady Evropy. FAÚ vede již delší dobu diskuzi se zástupci realitního sektoru nad výkladem některých ustanovení AML zákona. Realitní sektor se v praxi potýká s problémy při uplatňování jednotlivých kroků identifikace a kontroly klienta, zejména s povinností přezkoumávat zdroje peněžních prostředků nebo jiného majetku užitého v obchodu, a dále s povinností zjišťovat původ majetku u klienta politicky exponované osoby.

Realitní sektor nemá zřízenou profesní komoru s povinným členstvím, která by mohla vytvářet metodiku a udávat tak směr při uplatňování jednotlivých AML/CFT opatření. Z toho důvodu FAÚ požádal Radu Evropy o expertní studii právě se zaměřením na realitní sektor, která byla spolu s přednáškou FAÚ prezentována v prosinci na semináři v Praze, jehož se zúčastnily desítky zástupců z realitního sektoru.

Projekt byl zakončen v prosinci na závěrečné konferenci ve Štrasburku v sídle Rady Evropy, kde se sešli zástupci Rady Evropy, Evropské komise (DG REFORM) a delegace z České republiky, aby společně zhodnotili průběh projektu a úspěchy, kterých bylo dosaženo. Za Českou republiku se konference zúčastnili zástupci FAÚ, Ministerstva zahraničních věcí, České advokátní komory a Notářské komory ČR. Kromě zaměření na dosažené výsledky byla závěrečná konference projektu příležitostí k získání vzájemné zpětné vazby k projektu a k výměně zkušeností. V neposlední řadě akce umožnila diskutovat o budoucích potřebách technické pomoci a dalších možnostech spolupráce mezi českými institucemi a Radou Evropy.

Stěžejním přínosem projektu bylo zvýšení povědomí o právním rámci AML/CFT nejen v České republice, ale i na mezinárodní úrovni a v dalších členských státech Evropské unie, mezi povinnými osobami a dalšími zástupci soukromého sektoru, a o nezbytnosti této regulace. V rámci projektu byla vytvořena celá řada dokumentů, které pomohou České republice k naplnění mezinárodních závazků a doporučení a povinným osobám k efektivnímu uplatňování AML/CFT povinností v jejich každodenní praxi. Veškeré podrobnosti k projektu a informace o jednotlivých akcích organizovaných v rámci projektu lze nalézt na webových stránkách Rady Evropy.

www.coe.int/en/web/corruption/projects/srsp-cz-newsroom

PERSONÁLNÍ SITUACE - SYSTEMIZACE

FAÚ je profesionálním týmem.
Díky spolupráci zaměstnanců
s širokým spektrem
odbornosti.

FAÚ je samostatným správním úřadem s celostátní působností a systemizace jako taková se řídí zákonem o státní službě a doprovodnými právními předpisy. Je schvalována na základě předloženého návrhu FAÚ a souhlasu nadřízeného služebního úřadu, kterým je Ministerstvo financí.

V roce 2022 došlo ke změně systemizace a to od 1. července 2022, od 1. října 2022 a změna v rámci celoroční systemizace od 1. ledna 2023.

V čele FAÚ stojí dle § 29d odst. 1 AML zákona vedoucí služebního úřadu v pozici ředitele.

Odbor Analytický je tvořen 36 tabulkovými místy, v čele odboru je ředitel, vnitřně je odbor členěn na tři oddělení, oddělení Analýza I, oddělení Analýza II a oddělení Strategická analýza. Oddělení Analýza I je tvořeno 16 systemizovanými místy, oddělení Analýza II je tvořeno 14 systemizovanými místy a oddělení Strategická analýza s 5 systemizovanými místy, oddělení vždy vede vedoucí.

Odbor Právní je tvořen 23 tabulkovými místy, v čele odboru je ředitel, odbor je dále členěn na tři oddělení, oddělení Mezinárodní a právní, oddělení Kontrolní a oddělení Mezinárodních a národních sankcí. Oddělení Mezinárodní a právní je tvořeno 7 systemizovanými místy, včetně vedoucího oddělení, oddělení Kontrolní je tvořeno 7 systemizovanými místy a oddělení Mezinárodních a národních sankcí s 8 systemizovanými místy, včetně vedoucího oddělení.

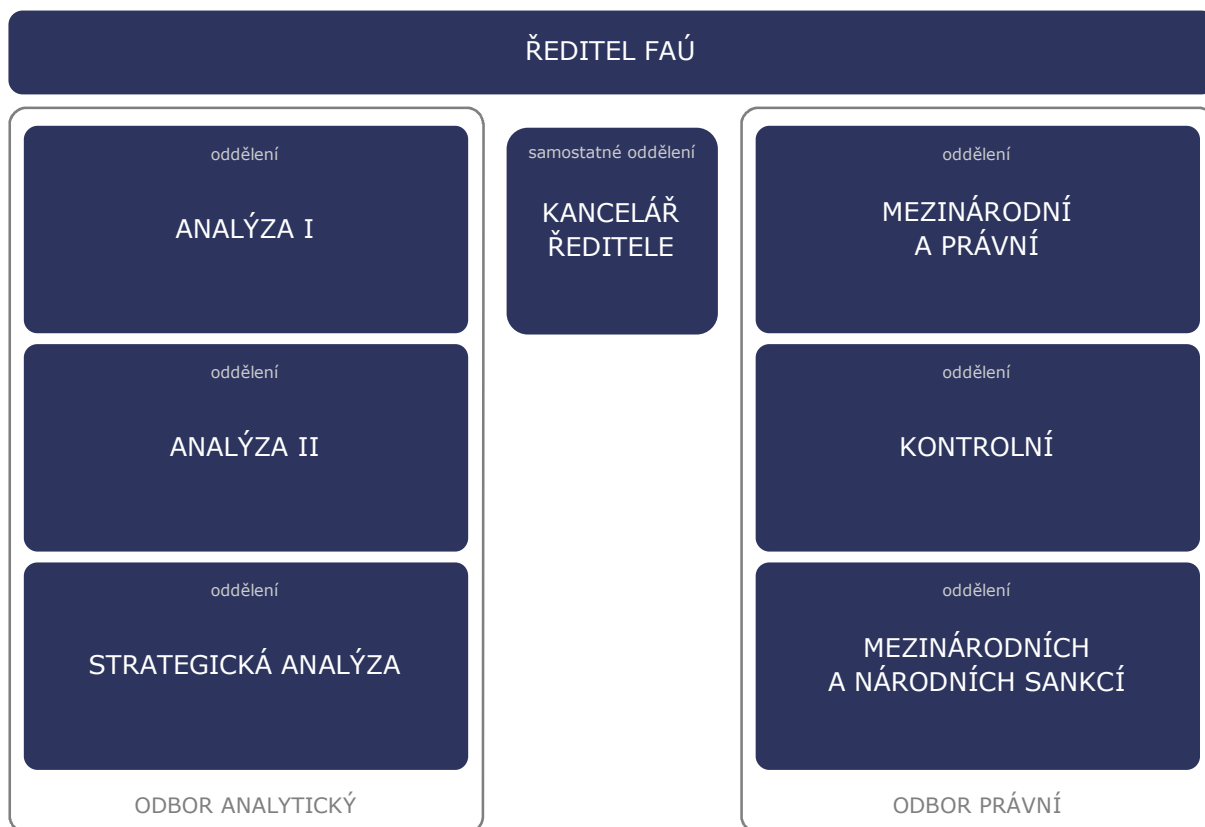
Samostatné oddělení Kancelář ředitele je tvořeno 14 tabulkovými místy, z toho pět je v režimu pracovních míst podle zákoníku práce. V čele oddělení je vedoucí samostatného oddělení.

Systém řízení FAÚ je tedy třístupňový neboli vedoucí oddělení, ředitel odboru nebo vedoucí samostatného oddělení a ředitel FAÚ – vedoucí služebního úřadu. Tento způsob řízení se plně osvědčil a odpovídá aktuálním potřebám tzv. krátkého řízení, za současné aplikace jednoduchého procesu schvalování v rámci vykonávaných agend. Každé služební, ale také pracovní místo, má své opodstatnění a společně vytváří synergický efekt v podobě vysoce odborných kvalifikovaných výstupů. Je na místě uvést, že nejsou vytvářena nadbytečná administrativní místa a na některých funkčních místech jsou vykonávány dvě i více rozdílných agend a současně nejsou některá funkční místa plně zastupitelná.

Celkový počet systemizovaných míst k 1. lednu 2023 je stanoven na 74 funkčních míst. Jedná se o 69 funkčních míst státních zaměstnanců a 5 funkčních míst pracovních.

Základním oborem služby podle nařízení vlády č. 1/2019 Sb., o oborech státní služby, předepsaným pro vykonání zvláštní části úřednické zkoušky, je u všech tabulkových míst státní služby obor č. 07 - Ekonomická ochrana státu, nejsou tím však vyloučeny i další obory služby na jednotlivých služebních místech, a to s přihlédnutím k pracovní náplni daných služebních míst.

S koncem rozpočtového roku 2022 byl konečný stav fyzických zaměstnanců 63. Vzhledem k rozsahu a závažnosti řešených úkolů, které v důsledku světového boje proti praní peněz a financování terorismu a priorit EU v těchto oblastech nabírají na intenzitě, považuje FAÚ i nadále jakékoliv snižování v počtech systemizovaných míst za neodůvodněné a nesprávné.

Organizační struktura FAÚ

Materiálně-technické zajištění

Finanční analytický úřad je hmotně zajištěn prostřednictvím kapitoly 312 Ministerstva financí. Rozpočet FAÚ se řídí zákonem o státním rozpočtu České republiky a je sestavován prostřednictvím podaných návrhů a možností kapitoly 312 MF.

Z hlediska materiálně-technického má FAÚ vše potřebné pro výkon zákonných povinností a agend. Při hospodaření s prostředky státního rozpočtu je FAÚ povinen dodržovat nejen rozpočtová pravidla, ale také zákon o zadávání veřejných zakázek a další související právní předpisy. Jedná se například o způsoby financování reprodukce majetku v podmínkách kapitoly Ministerstva financí.

V tomto případě se jedná o oblast investičních výdajů, které jsou schvalovány správcem kapitoly ve formě investičních záměrů, ale také prostřednictvím vytvořené programové dokumentace, která je schvalována odvětvovým odborem Ministerstva financí a obsahuje pravděpodobný výčet plánovaných investičních akcí.

Údaje uvedeny v mil. CZK

Rok	Celkové výdaje schválené zákonem o SR	Běžné výdaje (včetně příslušenství platů)	Investiční výdaje	Prostředky na platy (bez příslušenství)
2019	78,199	31,470	6,000	40,729
2020	77,919	33,003	3,500	41,416
2021	76,719	31,803	3,500	41,416
2022	70,512	25,611	3,770	41,131
2023*	88,430	29,430	7,200	51,800

*Dle návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2023

HOSPODAŘENÍ FAÚ

Finanční analytický úřad měl, obdobně jako v roce předchozím, rozpočet schválený podle zákona o státním rozpočtu České republiky v uvedeném členění:

Výdaje

Pro rok 2022 byly schváleny státním rozpočtem, včetně nároků, výdaje FAÚ ve výši 108 880,36 tis. Kč. Skutečnost výdajů byla k 31. prosinci 2022 v celkové výši 85 601,43 tis. Kč.

Procento plnění celkového rozpočtu představuje 78,62 % a v případě porovnání skutečného čerpání na upravený rozpočet je stav plnění 109,88 %.

Čerpání rozpočtu v oblasti programového financování je na úrovni 71 % z konečného rozpočtu po změnách. V rámci výdajů programového financování lze uvést výdaje související s pořízením SW licencí pro centrální HW prvky a podporu informačních systémů, které činily více jak 5 mil. Kč. Dále mezi pořízené SW licence navýšení počtu licencí spisové služby včetně servisních poplatků. Na základě uzavřené rámcové smlouvy MF byla též realizována obměna/pořízení nového služebního vozidla za vozidlo staré více než 15 let. FAÚ požádal o prodloužení předchozího programu, neboť lhůty pro plnění včetně záručních podmínek překračovaly časový rámec tohoto programu.

V rámci běžných výdajů bylo čerpáno v souladu s plánem a potřebou na provoz sídla FAÚ, včetně nákladů služeb v souvislosti s výkonem činnosti FAÚ. Byly prováděny běžné údržbové a provozní práce (montáž PVC, likvidace příslušenství a demontáž staré, již nepoužívané, kotelny) a údržba vozového parku a úsporná opatření otopného systému budovy.

V posledním čtvrtletí roku 2022 byla realizována úsporná opatření v oblasti energií a tepla (například prostřednictvím měření a regulace cirkulace nebo instalací úředně ověřeného kalorimetru), jako přímý důsledek hospodářské recese a navýšení cen energií. Další podíl na celkových nákladech má pořízení DDHM v podobě interiérového nábytku, IP telefonů, tiskáren, kancelářských židlí a dalšího drobného kancelářského vybavení.

Skutečné výdaje v oblasti platů v roce 2022 jsou o 9 % vyšší než v roce 2021. Objem dekretovaných platů státních zaměstnanců a zaměstnanců dle zákoníku práce nepřekročil objem prostředků přidělených státním rozpočtem na tyto profilující výdaje. Skutečnost výdajů na platy státních zaměstnanců a zaměstnanců byla vyšší ve srovnání s předcházejícím rokem, a to z důvodu navýšení počtu systemizovaných míst a výplaty platu státnímu zaměstnanci vedenému v mimo evidenčním stavu dle zákona o státní službě s následnou výplatou odbytného.

Již v 1. pololetí roku 2022, v porovnání se stejným obdobím loňského roku, je evidován nárůst výdajů za služební cesty. Důvodem je nejen obnova osobních jednání ze strany zahraničních partnerů, ale i zvýšená četnost zahraničních služebních cest ve spojitosti s přípravou na předsednictví České republiky v Radě EU. Ve 2. pololetí roku 2022 sledujeme narůstající trend, přestože FAÚ k nákupu neustále se navyšujících cen letenek přistupoval s maximální hospodárností. V souvislosti s pandemií COVID-19 měl FAÚ za loňský rok minimální výdaje.

V souvislosti s nezbytnou kontrolní činností se uskutečnilo 15 tuzemských cest s minimálními náklady. Zároveň se uskutečnilo 43 zahraničních služebních cest v souvislosti s běžnou agendou a předsednictvím České republiky v Radě EU.

Příjmy

V meziročním srovnání 2021/2022 došlo k poklesu příjmů FAÚ. V roce 2022 činila příjmová stránka FAÚ celkem 486 tis. Kč, což je oproti roku 2021 podstatný pokles. Příčinou kolísání příjmů v meziročním srovnání je charakter příjmů, ale zvláště pak skutečnost, že v 1. Q 2022 byly pokuty udělené kontrolním či mezinárodním oddělením Finančního analytického úřadu převzaty Celní správou, která zajišťuje jejich výběr.

KONTROLA ČINNOSTI FAÚ

Kontrola činnosti FAÚ byla i v roce 2022 v souladu se zákonem prováděna ze strany Stálé komise pro kontrolu činnosti Finančního analytického úřadu Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Na žádné ze schůzí této komise konaných v průběhu roku 2022 nebyly ve vztahu k činnosti FAÚ vzneseny výhrady či připomínky.

PLÁN ÚKOLŮ PRO ROK 2023

- Zpracovávat strategické analýzy a typologie ke zjišťování trendů a schémat praní peněz, financování terorismu a financování proliferaace dle potřeb vycházejících z procesu národního hodnocení rizik ve smyslu AML zákona, požadavků Moneyvalu a FATF, požadavků FAÚ a analytického odboru samotného. Činnost v oblasti strategických analýz a typologií se pak může týkat také šetření případů, u kterých to bude vzhledem k jejich důležitosti, rozsahu či specifičnosti vhodné.
- Plnit úkoly v oblasti realizace národního hodnocení rizik financování šíření zbraní hromadného ničení.
- Zpracovat a vyhodnotit Akční plán prevence a boje praní peněz a financování terorismu navazující na 2. kolo procesu národního hodnocení rizik.
- V oblasti legislativy bude následně FAÚ v roce 2023 připravovat novelu AML zákona, jejímž cílem je zavedení legislativních opatření, obsažených v Akčním plánu ke Zprávě z druhého kola národního hodnocení rizik v oblasti prevence praní peněz a financování terorismu, odstranění vybraných nedostatků identifikovaných v rámci hodnocení Výborem Moneyval Rady Evropy a odstranění legislativně technických a jiných nedostatků AML zákona, které se projevily při jeho aplikaci v praxi.
- V rámci členství ČR ve Výboru Moneyval bude FAÚ z pozice vedoucího české delegace koordinovat postoj a následnou žádost na dobrovolné zařazení ČR do první vlny 6. kola hodnocení Výborem Moneyval. Dále bude v tomto roce vnitrostátně koordinovat přípravu pro hodnocení České republiky, které lze očekávat v horizontu 2 let, a aktualizovat a naplňovat strategický plán, jak odstranit zbývající nedostatky, které Výbor Moneyval identifikoval ve své zprávě v předchozím hodnocení, napříč věcně příslušnými orgány státní správy.
- V oblasti výkonu správního dozoru nad nefinančním sektorem bude snaha o zvýšení edukace a povědomí o povinnostech vyplývajících z AML zákona. K tomu bude sloužit metodický pokyn pro příslušný sektor a školení v této oblasti. V návaznosti na rizikově orientovaný přístup při sektorových kontrolách dojde k zaměření na sektor poskytující služby spojené s virtuálním aktivem.
- Úkolem pro nadcházející období v oblasti ICT je rozšíření datové informační podpory a zavedení nových automatických a poloautomatických procesů při vyhodnocování shromážděných informací, s cílem zkrácení a zefektivnění analytické agendy.
- V oblasti personálních záležitostí, jmenovitě ve vzdělávání, je úkolem udržet u stávajících, ale i nových zaměstnanců vysokou míru jejich odborné kvalifikace, která se přímo promítá do výsledků a výstupů jejich práce, dostatečnou nabídkou vzdělávacích aktivit.

FAÚ V ČÍSELÝCH HODNOTÁCH

	2020	2021	2022
Počet přijatých podnětů k provedení šetření	4 860	5 693	6 145
Celkový počet podaných trestních oznámení	426	512	911
Počet podaných trestních oznámení se zajištěním finančních prostředků	261	308	660
Výše zajištěných finančních prostředků [mil. Kč]	3 897	2 027	2 606
Počet postoupení na Generální finanční ředitelství	2 304	2 544	2 239
Počet postoupení na Generální ředitelství cel	140	122	205
Počet dotazů ze zahraničí	377	390	355
Počet dotazů do zahraničí	190	188	215
Počet spontánních informací ze zahraničí	362	510	659
Počet spontánních informací do zahraničí	344	303	259
Celkový počet kontrol provedených podle AML zákona	30	34	30
Počet kontrolních nákupů	14	15	0
Celkový počet zahájených správních řízení o porušení AML zákona	18	16	17
Počet správních řízení zahájených v souvislosti s kontrolními nákupy	3	7	3
Počet kontrol systémů vnitřních zásad	77	158	83
Počet pokut pro porušení AML zák./zák. o provádění mezinárodních sankcí	17	16	13/2
Výše pokut pro porušení AML zákona [mil. Kč]	2,695	4,120	6 865

KONTAKTY

Korespondenční adresa

Finanční analytický úřad
P.O. BOX 675
Jindřišská 14
111 21 Praha 1

Sídlo

Finanční analytický úřad
Washingtonova 1621/11
110 00 Praha 1

IČO 05575389

DIČ CZ05575389

Úřední hodiny podatelny

Po - Čt 8:00 – 15:00

Pá 8:00 – 14:00

Telefon +420 257 044 501

URL www.fau.gov.cz

E-mail fau@mfcz.cz

ID datové schránky egi8zyh

Název publikace: Finanční analytický úřad, Výroční zpráva 2022

Autor: FAÚ

Vydavatel: FAÚ

Grafický návrh a sazba: FAÚ

Vydání: první

Počet stran: 57

Vydáno: 6/2023

Neprodejné

© Finanční analytický úřad

